

Forord

I visse af de nordiske lande ændrer museumslandskabet sig markant i disse år. Museologer nævner ofte finanskrisen i Vesteuropa som en af hovedårsagerne. I Norden har en centraliseringsstankegang blandt politikere siden midten af 1990'erne imidlertid bidraget til, at der er blevet langt færre museer, især i Norge og Danmark. I 1992 var det fx 141 danske museer,¹ i 2013 er der 100 tilbage.² I Norge har fusionsbølgen været endnu mere voldsom. I perioden fra 2001 til 2008 blev antallet af norske statsstøttede museer formindsket fra 300 til 85.³ Fusioner af museer og sammenlægninger af museer med samme eller forskellige fagligheder betragtes af lokale politikere og statens embedsfolk i Norden som løsningen på de mange udfordringer, som museerne af alle typer står overfor: krav om mere forskning, om mere formidling til nye publikumstyper og brug af ny teknologi samt om mere egenindtjening i form af publikumsentré og sponsering – med andre ord: økonomisk og faglig bæredygtighed, som er tidens politiske modeord.

I artiklen om ”The future of the museums” udlægger generalsekretæren for The Finnish Museums Association, Kimmo Levä, forandringerne negativt, både i det internationale og nordiske museumslandskab. Forandringer er efter Leväs opfattelse knyttet til de voksende udfordringer fra teknologien og den knappe økonomi, som har resulteret i en sortering af museerne. I Finland udgør offentlige midler 80 procent af museernes budgetter, og det betyder, at de mange udfordringer fremover kun vil kunne finansieres af private midler. Han skelner bl.a. mellem rige

museer, der har støttet blandt politikere og lovgivere og har økonomisk kapital, og fattige museer, der hverken har økonomisk kapital eller støtte blandt politikere og lovgivere. De fattige museer er også kendetegnet ved, at de ikke har udviklet en strategi for deres økonomi og løbende optager genstande i samlinger uden at vurdere omkostninger herved.

At skaffe mere kapital til museerne fx i form af sponsering er en udfordring for de mindre museer. I et dansk casestudie af et kulturhistorisk museum og et kunstmuseum i den samme mellemstore by dokumenterer Vinnie Nørskov og Ane Hejlskov Larsen, at den kulturpolitiske dagsorden med fokus på sponsering i Danmark fra midten af 1980'erne ikke har smittet nævneværdigt af på de to museer. På trods af deres forskellighed i forhold til den lokalpolitiske kontekst er deres forståelse og forhold til sponsering ret ens. Ingen af de to museer har udviklet en strategi for sponsering, og begge museer betragter de offentlige tilskud som et "værn mod udefra indblanding".

I Levås fokus på bæredygtige museer er det også oplagt at inddrage artiklen af norske Ole Marius Hylland, der argumenterer for, at det er i museernes interesse at tænke udskillelse ind i en "bærekraftig samlingsudvikling". Han efterlyser mere debat og forskning i emnet om udskillelse af museumsgenstande, ikke mindst i betragtning af at museerne indlemmer flere genstande end de ekskluderer. Hylland påpeger, at museernes eksistensgrundlag fremover vil svækkes ved en manglende bæredygtig samlingsudvikling – i form af manglende formidling og forskning i de voksende samlinger. Han problematiserer ICOM's etiske regelsæt for museer, der først og fremmest fokuserer på det problematiske i at udskille genstande fra museernes samlinger. I Norge argumenterer jurister for, at museerne har ret til at udskille genstande fra samlingerne, såfremt gældende love, vedtægter og betingelser fra gavegivere ikke stiller særlige betingelser i forhold hertil. En spørgeundersøgelse om samlingsudskillelse i Norge blandt 70 museer dokumenterer også, at 67 procent har erfaring med samlingsudskillelse,

og den yppigste udskillelsestype var kassation. Kun et enkelt museum havde erfaring med direkte salg af museumsgenstande.

Nr. 1 2013 er dog på ingen måde et temanummer om økonomisk og faglig bæredygtighed, selvom flere af artiklerne direkte eller indirekte tematiserer dette begreb. Det er et åbent nummer, der bl.a. rummer tre artikler med et klassisk museologisk fokus på materialitet, indsamling og bevaring, men især den levende natur fra planter over træer til dyretræning og forståelsen af deres kulturelle betydning over tid (Jostein Lorås & Siw Elin Eidissen, Svein Øivind Solbjerg, Line Breian, Lena Ansebo & Erik Persson og Anita Maurstad), et emne, som tidligere er blevet behandlet i *Nordisk Museologi* (se *Nordisk Museologi* nr. 1 2010).

Ny teknologi kan bidrage til at udvikle dokumentationen af både den levende og u håndgribelige kulturarv som fx personlige minder og oplevelser om militærtjeneste. Fia Sundevall og Anna Fredholm fremlægger, hvordan det svenske Armémuseum ved hjælp af webteknologi og med stor succes indsamlede kildemateriale om sven-skeres erindringer fra deres militærtjeneste. Endelig rummer dette nummer også en artikel om muligheder for at styrke læringsdimensionen i undervisningen af gymnasie- og skoleelever på de arkæologiske udgravningssteder. På baggrund af interaktionsstudier af møder mellem gymnasieelever, lærere og arkæologer efterlyser Ingvild Solberg Andreassen og Palmyre Pierroux flere dialogiske læringsværktøjer til at engagere publikum i arkæologiske problemstillinger og historisk fortolkning.

De mange nye udfordringer, som museerne i Norden står overfor, kræver mere forskning på og i museerne, bedre universitetsuddannelser i museologi og mere efteruddannelse af museumsfolk. Af den grund har en række danske forskere og universiteter etableret et Dansk Center for Museumsforskning på nationalt niveau. Kirsten Drotner og Hans Dam Christensen redegør i artiklen ”Danish Centre for Museum Research: New modes of collaboration and quality development” for, hvilke tiltag man har foretaget i dette center for at skabe forskningssynergier og -samarbejder mellem

museerne, universiteterne og museumsforskerne selv. Sådanne samarbejder er der også behov for i de museologiske miljøer i Centraleuropa, og et nyt tjekkisk tidsskrift har derfor set dagens lys. Det bliver anmeldt sidst i dette nummer.

Med dette nummer takker Ane Hejlskov Larsen, lektor i museologi på Aarhus Universitet, af som hovedredaktør, der i stedet fortsætter som landsredaktør for Danmark. Brita Brenna, professor i museologi ved Oslo Universitet, overtager posten som hovedredaktør.

Brita Brenna, Eva Silvén og Ane Hejlskov Larsen

1. Banke, Lars M.: *Museumsloven og anden antikvarisk lovgivning*. Det Kongelige Danske Kunstakademi 1992.
2. Hjemmesiden for Kulturstyrelsen, besøgt april 2013. www.kulturstyrelsen.dk
3. Stortingsmelding no. 49 (2008-2009). *Framtidas museum. Forvaltning, forskning, formidling, fornying*. Det Kongelige Kultur- og Kirkedepartement, Norge.

TAKK TIL ANE!

Ane Hejlskov Larsen har vært hovedredaktør for *Nordisk Museologi* i åtte år. Gjennom disse årene har hun gitt et uvurderlig bidrag til å skape et forum for museologisk forskning i Norden, og slik også til å utbre den museologiske forskningen. Med ustoppelig energi har hun virket for å fremme den tverrfaglige forskningen, og ikke minst har hun arbeidet for å gjøre tidsskriftet relevant som publikasjonssted og som faglig lesestoff for museumspraktikere og akademikere. Heldigvis vil hun fortsette som landsredaktør for Danmark, og hele redaksjonen ser fram til å fortsette samarbeidet med Ane i en ny rolle.

*Brita Brenna, Sigurjon Baldur Hafsteinsson,
Eva Silvén og Janne Vilkuna*